

AKKERBOUW: INKOMENSPROBLEMEN UITEENLOPEND*Kees de Bont en Jakob Jager*

De akkerbouw ondervindt twee achtereenvolgende jaren met erg lage inkomens. De resultaten zijn in het lopende jaar volgens de in december door het LEI gepresenteerde prognoses gemiddeld nog slechter dan in het al teleurstellende vorige boekjaar 1999/2000. Niet alleen de tegenvallende prijzen van poot- en consumptieaardappelen zijn hiervan oorzaak, maar ook de gestegen kosten door de hogere prijzen van onder meer energie, kunstmest en gewasbeschermingsmiddelen (zie ook *Agri-Monitor* december 2000).

Verschillen tussen groepen bedrijven

Het huidige sombere beeld van de akkerbouw verhuult dat er binnen de bedrijfstak duidelijke verschillen in inkomen zijn. Dit geldt in elk afzonderlijk jaar en gemiddeld ook over een reeks van jaren. Op verzoek van LTO-Nederland is de situatie in de akkerbouw (en overigens ook in de vollegrondsgroenteteelt) nader geanalyseerd. Hierbij komt duidelijk naar voren dat de laatste twee jaar vooral de inkomens van de bedrijven met veel poot- en of consumptieaardappelen in het bouwplan sterk zijn gedaald. De besparingen zijn voor deze bedrijven in 1999/2000 maar liefst ongeveer 90.000 gulden per bedrijf lager dan het gemiddelde besparingsniveau over de afgelopen vijf jaar (tabel 1).

In die vijf jaar kwamen deze op aardappelen gespecialiseerde bedrijven overigens wel duidelijk beter uit de bus dan de bedrijven met een ander bouwplan. Hierbij zijn verder als groepen onderscheiden de bedrijven met in hoofdzaak marktordeningsgewassen (granen, zetmeelaardappelen naast suikerbieten) en die met veel groenten en verder de groep bedrijven met een minder uitgesproken teeltrichting (overige akkerbouwbedrijven). Deze laatste groep bedrijven doet het in feite gemiddeld over een periode van vijf jaar het slechtst en blijken ook in de jaren met lage aardappelprijzen daarvan duidelijk de gevolgen te ondervinden en in problemen te komen.

	Besparingen	
	1995-1999	1999/2000
<i>Tabel 1 Besparingen (x 1.000 gulden per bedrijf) op akkerbouwbedrijven, naar bouwplan, bedrijfsomvang en duur van bedrijfsuitoefening</i>		
Indeling naar bouwplan		
Marktordeningsbedrijven	10	-3
Poot- en consumptieaardappelbedrijven	29	-59
Vollegrondsgroentebedrijven	9	-14
Overige bedrijven	3	-29
Indeling naar bedrijfsomvang		
< 60 nge	1	-10
60-120 nge	7	-36
> 120 nge	40	-42
Indeling naar duur bedrijfsuitoefening		
< 10 jaar	17	-17
10- 25 jaar	14	-28
> 25 jaar, met opvolger	18	-35
> 25 jaar, zonder opvolger	1	-22
Bron: Bedrijven-Informatienet van het LEI.		

Middengrote bedrijven in de knel

Naarmate het bedrijf groter is, is in jaren met lage prijzen de inkomensteruggang en daardoor ook de daling van de besparingen groter. Met de in de voorgaande, betere jaren opgebouwde voorsprong hebben de grotere bedrijven echter in het algemeen meer weerstand om tegenvallende resultaten op vangen. Het zijn vooral de middengrote bedrijven die nu het meest in problemen lijken te komen. In vergelijking met de klei-

neren bedrijven hebben deze bedrijven minder inkomsten van buiten het bedrijf en hogere financieringslasten. Onder de middengrote akkerbouwbedrijven zijn er bovendien een aantal die met omvangrijke investeringen hebben getracht de continuïteitskansen te verbeteren. Vooral met de goede inkomensresultaten van 1998, dat door de wateroverlast hogere prijzen en ook vergoedingen voor geleden schade opleverde, is er in 1999 relatief veel geïnvesteerd.

Bedrijven met jongere ondernemers blijken met hun besparingen in het algemeen gelijk of beter te scoren dan bedrijven met een oudere ondernemer. Dat geldt ook in het relatief slechte jaar 1999/2000. De negatieve besparing (ontsparring) is bij de jongere akkerbouwers mede beperkt door de geringere gezinsuitgaven. Uit de spreiding van de inkomens blijkt evenwel dat er onder de jongere ondernemers een aantal is dat forse financiële problemen ondervindt. Deze zijn mede het gevolg van aanzienlijke investeringen in voorgaande jaren en de daaraan verbonden rentelasten.

Perspectieven

Geconstateerd kan worden dat de inkomens binnen de akkerbouw duidelijk uiteen lopen. Verder geldt dat de bedrijven te maken hebben met een sterke toename van de kosten. Per bedrijf zijn de betaalde kosten in twee jaar met circa 20.000 gulden gestegen. Voor een deel kan dat tijdelijk zijn. Wanneer de energieprijzen dalen, kunnen er jaren komen zonder of in elk geval met minder forse kostenstijgingen. Ondertussen heeft de akkerbouw te maken met veranderingen in het beleid, zoals lagere prijsondersteuning vanuit Brussel, hogere BTW-tarieven voor meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen, een stringenter toelatingsbeleid voor deze middelen en een aanscherping van voorwaarden voor fiscale faciliteiten voor ondernemers. Door dergelijke veranderingen kunnen de perspectieven van akkerbouwbedrijven geringer worden en dat verhoogt de noodzaak om binnen de bedrijven en in de afzet- en verwerkingsketens naar verbeteringen te streven. Verder is er uiteraard de hoop en in zekere zin ook de verwachting dat er na twee slechte jaren eindelijk weer eens een jaar komt met normale en redelijke prijzen voor de producten en een daarbij behorend inkomensniveau.

Meer informatie:

- * Rapport 6.01.02 *Inkomensproblematiek akkerbouw en vollegrondsgroenteteelt*
- * Rapport 1.00.13 *Actuele ontwikkeling van bedrijfsresultaten en inkomens in 2000*